INSEMNĂRI

Concursul „Dimineţii"

Premiul de 50.000 lei, oferit de ziarul „Dimineaţa", pentru cel mai bun roman prezentat comisiunei întocmite din d-nii Mihail Sadoveanu, G. Ibrăileanu, Jean Bart şi I. Nădejde, a stârnit, cum şi era de aşteptat, un viu interes, în cercurile literare.

Până acuma, au fost depuse unsprezece romane, care urmează a fi cercetate de comisiune, după 25 Noembrie, când se închide concursul. Acesta este şi ultimul termen acordat, în urma insistenţelor depuse pentru prelungire.

Concurenţii vor rămâne pentru comisiune anonimi, până după cecetarea tuturor manuscriselor şi alegerea celui ce urmează a fi premiat.

Comisiunea oferă toate garanţiile de competinţă şi de imparţialitate, necesare unui concurs literar de însemnătatea acestuia.

Corespondenţa lui Nicu Gane cu Dl Iacob C. Negruzzi *publicate de* de Gheorghe Cardaş

16 Martie (1867)

Iubite Iacob,

Fă te rog toate chipurile şi găseşte dacă se poate chiar astăzi marca Moldovei înainte de Unire; îmi trebue numai decât spre a o trimite sculptorului dela Bucureşti. Inchipueşte-ţi că am fost găsit'o cu mare greutate în Bucureşti şi nătângul de Pogor căreiea am încredinţat'o spre a o da sculptorului, a perdut'o. — Puneţi dar burta în mişcare şi nu cruţa te rog osteneala spre a o găsi. Trebue să fie la Prefectură sau la biblioteca statului. — Eu sunt bolnav şi nu pot eşi din casă, căci altfel te-aşi scuti de neplăcerea de a alerga şi a perde din această cauze vre-o litră de

Al tău amic sincer
N. GANE

N.B. Marca Moldovei se găseşte în Buletinele Camerei Moldovei din 1859 care sunt la Bibliotecă. Sunt sigur despre aciasta.

II.

27 Noemvrie 1867 Focşani

Iubiţilor Jaques şi Leon,

Dacă de când am sosit în Focşani v'am dat puţine semne de viaţă, cauza este că mă găsesc într'o stare de deconfitură morală astfeliu, încât nu mai ştiu singur dacă trăesc. Nici odată în viaţa mea n'am simţit un urât mai apăsător decât acuma; sînt oare în care îmi vin nişte idei aşa de negre, încât eu singur mă înfiorez. M'am făcut de o monotonie nespusă; nu-mi place să fiu singur, nu-mi place nimic. Dacă aşi avea macar pe unul din voi lângă mine, me-ar fi viaţa mai suferită în ticălosul *âst* de Focşani. — Mult face o vorbă mângâetoare eşite din gura unui amic!

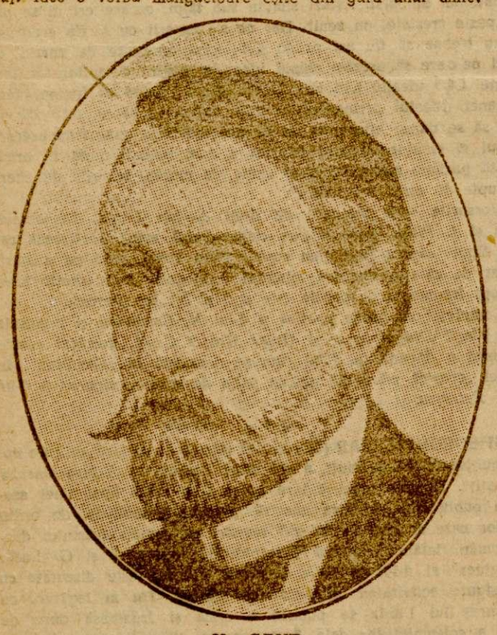

N. GANE

Scrisorile ce me-aţi trimes voi Jacques şi Corne au fost o adevărată binefacere pentru mine. Cetindu-le şi recetindu-le mi se părea că mă transport între voi, mi se părea că vă văz, că vă string în braţe, ca în vremele cele bune pe când ne vărsam şi bucuria şi durerea în inimele unul altuea, şi de-ar fi fost cineva să mă privească prin crăpătura uşei în momentul când cufundat în cetire, înghiţeam cuvintele scrise de mâna voastră, unul câte unul, ar fi zis zău că sunt nebun. — M'apucase atunci o bucurie copilărească văzind că nu m'aţi uitat, şi mi se pare, dacă nu mă înşel, că rideam şi plângeam tot deodată. — Trimeţiţi-mi iubiţilor multe scrisori de aceste căci îmi fac un bine nespus, de la mine însă nu cereţi; sînt incapabil de a scrie; n'am nici măcar curajul de a mă plânge. — S'apoi ce se vă spui decât tot aceea şi iar aceea?... V'am vorbit destul despre mine, se venim acum şi la voi. Cum mai mergeţi cu politica? Capşa, Corne, Pogor, Racoviţă, Maiorescu ce mai fac?... Dacă vre unul din voi va merge la Bucureşti, îl poftesc de pe acuma la mine la gazdă. Am trei odăi splendide în palatul lui Neculai Mandrea în care mă proslăvesc singur ca cucu în toate după mesile, privind când fţorile tapiseriei de pe părete, când focul din sobă.

Pe aicea frigurile alegerilor sînt la culme; candidaţii la deputăţie sînt cât păr pe cap, încât bieţii alegători s'au besmeticit. Eu însă nu participez întru nimic la mişcarea electorală din Focşani pentru că nu vroesc se mise zică *cine eşti şi de unde vii?* — Cu toate aceste o să arunc şi eu în vârtejul luptelor politice puindu-mi candidatura la Folticeni. Poate că alegându-mă deputat, voi reuşi a scăpă din torpitudinea în care m'a aruncat singurătatea din Focşani.

Trimite „Convorbirile literare" lui Vasilică Stamatin, Elisei Păscălesco şi Apostoleanu, carii me-au promis că se vor aboná. Instiinţaţi-mă ce au făcut Brăteanu în Iassi.

V,aşi mai întreba încă despre oare care persoane, dar nu îndrăsnesc, mă tem că nu-ţi avea ami da decât veşti rele.

Vă sărut de o mie de ori.

Al vostru amic din inimă
N. GANE

III.

1868 Ianuarie 4 Focşani

Iubite Jacques,

Pre cât înţeleg v'a luat pe toţi lenea înainte căci nu vă mai îndurati să trimetiţi o slovă macar esilatului din Focşani. Dar să lăsăm la o parte reproşurile care nu servă decât pentru a fi puse la dossariu (ne), spre ştiinţe. Boala din născare leac nu are, de aceea nici voi să-mi mai stric vorba cu nişte ipochimeni ca voi.

Iţi trimit trei galbeni mari şi laţi pentru abonamentul câte pe un an la „Convorbirile literare", a lui Iorgu Greceanu din Folticeni, a lui Panaite Tufelcic din Focşani şi a Elisei Dascălesco tot din Focşani.

Fă bine de le trimite numerile cu începere dela 1-a Ianuarie anul curent dinpreună cu chitanţa de plata abonamentelor.

Ce să-ţi mai scriu alta?
La alegeri am picat
De coastele mi-am stricat.
Ş'apoi viind înapoi
Prin ploae şi noroi
Am recit
Am bolit
Iar acum slava celui de sus
Frigurile la dracul s'au dus
Şi mă găsesc iar sănătos
Nu însă cu chef şi voios.
Căci mă uresc
Mă plictisesc
In târgul ist frumuşel
. . . . . în el.

Sărută din partea mea pe beţivii de Leon, Capşa, Corne şi tuti-quanti.

Al tău din inimă
N. GANE

P.S. Mai trimet un galben pentru abonamentul lui Dimitrie Sideri domiciliat în Focşani. — De ce nu se trimite gasetta de Iaşi regulat D. Sideri şi la cialanţi? Cercetea-ză şi îndeamnă-l să fie esacţi.

Străinii despre literatura noastră

„Deutsche Tagespost aduce în nr. de 21 Oct. o critică a „Poemelor în proză de Emil Isac:

„Schiţele publicate sub acest nume, de către cunoscutul poet român, destul de aprociat şi în cercurile literare ale străinătăţei, sunt cu adevărat vrednice de numele de „poezii", fondul liric fiind acel care predomină. Cântecile sunt ţinute într'un trist acord minor, în care plângea durerea.

E când un cântec de moarte de iubire duloasă, şiroale de lacrimi, pe care nu le pot opri nici o mângâiere, când un dor plin de păreri de rău pentru pierderea mamei, al cărui bun l-a înţeles prea târziu, cum e de pildă în „Dece nu dormi, precum şi în epilogul „Mama". Altă dată e regretul pentru tot ce-i trecător, fiindcă-i pământesc, cum e în „Vântul". Totul se topeşte în vântul, ce trece dincolo de viaţa noastră, zâmbetul murind în durerea vieţei de toate zilele, mirezma ca şi iubirea, fericirea ca şi dorinţa pentru găsirea unui refugiu.

Nu e însă în aceste poeme tonul plângătoarei melancolii, le vague á l'âme, ci sunt acordurile unui suflet domolit de luptă, ce se refugiază în cele din urmă tot lângă buna şi mereu darnica natură. („Singur în Codru").

Poetul, care a dovedit că evanghelia Materialismului şi a intelectualismului e nimicnicie, şi care a aruncat cârja cu care omul modern nu merge ci şchioapătă, e chinuit din când în când de îndoieli, totuşi în el creşte din dragostea pentru copilul său („Feciorul meu"), al cărui suflet îl cântă într'un adorabil pianissimo, credinţa cea nouă precum şi presimţirea cea mare în bunătatea lui Dumnezeu („Dumnezeu mi-a zâmbit").

Câteodată însă amintirea mai scoboară pe poet din nou pe pământ, unde goliciunea vieţii îl face să devie cinic („Poetul").

Deosebit de frumoase sunt poemele scrise sub stăpânirea atmosferei timpului războiului precum şi aceea a după-războiului. Durerea pricinuită la vederea mizeriei răsună aici cu o rară putere convingătoare („Plugul" şi „Plugul ruginit").

Poate că cea mai frumoasă din aceste poeme e „Intâlnire". Părăsirea soldatului rănit şi murind, ce se vestejeşte ca un trandafir, e sguduitor exprimată. Limba în care sunt scrise aceste poeme, e peste tot muzică adevărată, sufletul vorbeşte nestăvilit sufletului, iar Firea e vie în faţa cetitorului, în tot adevărul el.

Micul volum e minunat de frumos lucrat, iar tiparul exemplar. S

Operă inedită de Tolstoi

Am anunţat în notele ce apar la pagina literaturii străine, că d. Charles Salomon a tradus un roman inedit de Tolstoi, întitulat „Viaţa mea".

Romanul nu este propriu zis al autorului „Anei Karenina" ci este refacerea tolstoiană a unei povestiri făcută cumnatei acestuia, de către o ţărancă dela Iasnaia Poliana. Fiica lui Tolstoi, d-na Sukhotina, mărturiseşte că maestrul lucrase câteva zile la refacerea acestei povestiri şi cum volumaşul e cam subţire, e lesne de priceput, câte schimbări a suferit ce-a dictat ţăranca d-nei Kuzminkaia. De altfel, forma, stilul şi maniera frazei şi a cugetării denotă că Tolstoi a făcut mai mult decât o revizuire a textului primitiv.

Ceeace te izbeşte în paginile acestei „Vieţi" este expunerea exactă a unei existenţe de femei umilă, reflexul foarte potrivit realităţii unei psihologii şi unei sensibilităţi ţărăneşti. Mai e şi un model de literatură primitivă. Eroina, Anissia, trebuie privită ca o fiinţă colectivă, reprezentativă, a unui popor care se impune prin resemnare, blândeţe şi calităţi morale. Povestea ei ne face să pătrundem în sensibilitatea unei rase şi ne desvălue soarta multor rusoaice din clasa ei.

Un scriitor pasionat de realitate, cum a fost Tolstoi, nu putea să nu se agaţe de un asemenea lucru şi „refacerea" a trebuit să urmărească în primul rând alungarea oricărei note personale, pentru ca opera să rămână un produs al mulţimei anonime.

Anissia începe prin a-şi istorisi logodna şi apoi căsătoria, la 17 ani, cu un om care îi era indiferent. Barbatul ei este unul din cei mai săraci oameni din sat şi părinţii Anissei au fost bucuroşi să scape mai curând de piatra din casă. Ea se descrie, ca o femeie voinică şi veselă. Voinicia şi veselia aveau să dispară odată cu primele greutăţi ale unei căsnicii mizerabile. Prima lovitură o primeşte de la soacra ei, femeie rea, geloasă şi imorală, care merge până acolo încât îi propune să trăiască cu fratele ei. Refuzul norei îngreuiază situaţia şi bătrâna îi întinde o cursă din care bărbatul s'ar convinge că e înşelat. Bărbatul nu crede, pentru că e.. om bun şi primeşte chiar să fugă cu nevastă-sa la nişte bătrâni, fără copii, dornici să aibă o veselie în casă

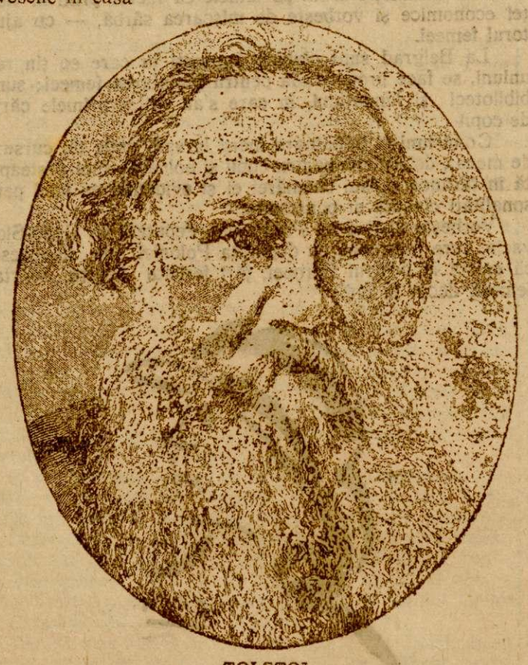

TOLSTOI

Lăuzia Anissei e îngrozitoare. De-abia naşte şi se repune la muncă, aşa încât are, de-acum încolo, să lupte şi cu o sănătate şubredă. Moartea bătrânilor o aduce din nou în casa socrilor, unde timp de zece ani, femeia va trăi ca o vită. In timpul acesta, omul ei, fire slabă şi leneşă, se înhaită cu căţiva derbedei şi fură nişte vaci. E prins, judecat şi trimis în Siberia. Din clipa asta, Anissia începe să îşi iubească tovarăşul de mizerii şi se devotează lui. La început cerşeşte ca să-şi hrănească bărbatul şi copilul, iar când vine ziua plecării în Siberia, ea cere să-l urmeze. Călătoria e nespus de dureroasă. Nevestele ocnaşilor, pe lungul drum către temniţă, suferă de foame şi de frig. Îşi ascund bolile lor şi ale copiilor de teama spitalului care e mai mult decât un iad. Copiii mor ca muştele şi copilul Anissei, moare şi el. Când e gata să ajungă la sfârşitul îngrozitorului drum, viziţiul, beat, răstoarnă căruţa în care bărbatul Anissei zace legat în lanţuri. Rămâne cu capul spart şi, dus la spital, moare! Anissia nici nu-l poate urma până la groapă, după cum nu ştie nici pe unde e mormântul copilului.

După câteva luni, o revedem în satul ei, unde se mărită a doua oară cu un om bătrân şi liniştit. Atât!

In toată cartea nu există propriu zis vreun portret. Anissia nu dă nici un amănunt tipic sau caracteristic despre unul din cei cu cari a venit în contact, dar avem frumoase descrieri despre obiceiurile satului, despre moravuri şi naravuri, despre obiceiurile la nunţi, botezuri şi înmormântări.

Dimitrie Cantemir, compositor şi artist musical

Cu prilejul comemorării bicentenarului celui întâi învăţat al Românilor, Dimitrie Cantemir, desfăşurându-se prin ziare, reviste, conferinţe şi serbări, o întreagă literatură, care denotă interesul obştesc pentru cunoaşterea trecutului acestui cărturar, cred că o redare a operii sale, pe terenul musical, prezintă un interes tot aşa de evident, considerând mai cu seamă, faptul că, şi în această latură a activităţii sale culturale. Dimitrie Cantemir, a fost promotorul unui nou sistem, creat de el, pentru notarea sunetelor muzicale turceşti.

In această chestiune, istoricul Boldur Lăţescu editând cartea „Scrisoarea Moldovii" de D. Cantemir, la paginile 17, 19 şi 34, spune că, tânăr fiind şi stabilindu-se vremelnic la Ţarigrad, ca locoţitor de ostatec al fratelui său, Antioh, „s'a îndeletnicit cu limba şi *musica turcească*, cari le-au adus, după vreme, la atâta îndepţinire, încât el a scos, întâia-şi dată, la Turci *notele în cântările lor* şi *alte multe cântări au adaos în musica lor*, cari se cântă la dânşii, şi până'n ziua de astăzi, cu multă dulceaţă. In toată vremea vieţii sale, când şade liniştit, să silea ca să-şi prefacă mintea sa despre care se şi văd rodurile în cărţile lui cele de învăţătură, între cari cele mai de frunte sînt netipărite: 1) O carte de cântări pentru musica turcească şi 2) o poveţuire, la musica turcească, în limba moldovenească".

Despre musicianul D. Cantemir, iată ce spune şi Th. Burada, vestitul etnograf, în comunicarea sa Academiei la 20 Noembrie 1909: „înainte de a fi domn al ţării Moldovii, el a trăit o mare parte din tinereţea sa la Constantinopole, unde, în tot timpul cât a stat acolo, pe lângă limba turcească care o nivăţase şi o cunoştea foarte bine — cunoştea 9 limbi orientale, moderne şi clasice — s'a dedat şi la studiul musicei turceşti, pe care o învăţase, cu temei, timp de 15 ani, atât în partea ei teoretică cât şi practică, având profesori renumiţi, pentru musica instrumentală pe doi greci, Kiemani Ahmed, un renegat şi pe Angeli, ortodox.

Cantemir cânta foarte bine din tambură, un instrument oriental cu gâtul lung şi cu coarde de sârmă.

Cronicarul Neculai Costin ne spune că: „fiind el om isteţ, ştiind şi carte turcească bine, se vestise bine acum în tot Ţarigradul numele lui, de îl chema Agii la ospeţele lor ale turceşti pentru prieteşug ce avea cu dânşii. Alţii zic, ştiind bine în tambur, îl chemau Agii la ospeţe pentru zicăturî".

Afară de acest instrument, el mai ştia să cânte şi din *neiu*, un fluer de trestie ca şi cavalul nostru ciobănesc.

După un studiu aprofundat, asupra musicei turceşti, Cantemir îşi făcuse mare renume, fiind privit ca unul din cei mai mari musicanţi din capitala imperiului turcesc. El dădea şi lecţiuni de musică.

Intre elevii lui, cei mai de seamă, se citează personagii însemnate în conducerea imperiului. Pe lângă musica instrumentală, Cantemir, învăţa pe elevii săi teoria musicei turceşti şi apoi, cu un metod nou, i-a învăţat notele pentru a exprima cântecele, pe cari note le-a inventat el, fiind necunoscute mai înainte Turcilor, precum şi altor popoare din Orient, neexistând semne cu cari să-şi poată nota musica lor. Notele musicale inventate de Cantemir nu sînt decât literile alfabetului turcesc.

Invenţiunea acestor note a avut un mare resunet în toată lumea musicală din Orient, şi scriitorii străini, cei mai însemnaţi, cari au scris relativ la starea acestei musici, vorbesc despre notele inventate de Cantemir.

Aşa abatele Jean Baptist Teodorini, care, pe la anul 1781 trăia la Constantinopole, a scris o carte de mare importanţă, tratând despre literatura şi musica turcească, el spune: „Turcii datoresc lui Cantemir, notele de musică, care le-a aplicat cel d'intâi la cântece turceşti şi pentru care scop, a compus o carte mică foarte rară. După multe cercetări grele, s'a putut afla un exemplar, n icar enotele n usânt decât litere şi numere turceşti, după cum întrebuinţau vechii Greci şi Romani".

Despre invenţia lui D. Cantemir vorbesc de asemenea şi scriitorii francezi, L. A. Castellan şi Guillaume André Villoteau, cari afirmă că semnele musicale ale lui Demetrius de Cantemir, sânt formate din literile alfabetului arab şi că ele n'au fost adoptate şi nici îmbrăţişate de Turci sau de alte popoare din orient pentru ca ele să aibă o durată mai îndelungată; şi nu mult, dupa ce au fost date la lumină, ele au dispărut c utotul, aşa că în mai multe locuri n'au mai rămas nici o urmă despre fosta lor existenţă.

Atanasie Comnen Ipsilante, vorbind şi el despre D. Cantemir, ne arată că acest bărbat erudit a nivăţat, musica turcească, timp de 15 ani, de pe la diferiţi dascăli *hanandole* (cântăreţi) şi *sazendele* (cântători din instrumente) şi că atât înaintase în cuoştinţa musicei, încât o preda şi la alţi mulţi, apoi că el cel d'intâi a alcătuit semnele musicei turceşti, spre înţelegerea şi urmarea sunetelor, metodă necunsocută Turcilor şi inventată de Cantemir. Cedând stăruinţii elevilor săi, Daul Ismail Effendi şi Latif Celebi, Cantemir a compus o carte mică, în limba turcească, *despre arta musicei*, şi pe care a dedicat'o Sultanului Ahmed al 2-lea.

Pe lângă lucrarea aceasta, Cantemir a mai compus şi un număr de bucăţi musicale turceşti, parte pentru voce, numite *Beste* sau *Pestade*, şi parte pentru instrumente, numite *Peşrevuri* sau Pestrefuri. Ele au fost traduse pe note liniare, Europeneşti şi se găsesc în cartea *L'Ancien livre de la litterature des Turcs*. In cartea *„Recueil de cent estampes"*, tipărită la Paris în anul 1714, se găseşte compositia musicală a lui Cantemir intitulată Chaut des Derviches (cântecul Dervişilor).

In manuscrisul din biblioteca naţională din Paris, intitulat *Essai sur la musique Européene*, se găseşte, *Air de Cantemir*, Iar în biblioteca din Astrahan (Rusia) s'ar afla manuscrisul în limba moldoveneasca a lui Cantemir intitulat: *Introducerea în musica turcească scrisă în limba moldovenească*: Dimitrie Cantemir, în lucrarea sa „Istoria imperiului otoman" vorbeşte despre starea musicei orientale, arătând instrumentel emusicale ale Turcilor, precum şi de celebrii musicanţi din Orient. Releva o serie de personalităţi însemnate, din imperiul turcesc, cari au cultivat musica; vorbeşte, de asemenea, şi de influenţa musicei asupra porniriior sălbatice, ale diferiţilor tirani persani, dând, ca exemplu, pe un cântăreţ grec, care, cu arta ca, a înduplecat pe persanul Emirguin Ogli, de a da toată libertatea grecilor.

Th. Burada, în călătoria sa prin Orient a făcut, cunoştinţă cu eruditul musicograf *Rauf Iekta Bey*, întâiul redactor al Divanului Imperiali de la Sublima Poartă, din Constantinopole, de la care a luat cunoştinţă de *un manuscris*, care conţine *o colecţiune de note musicale*, de pe timpul lui Cantemir, scrisă în turceşte şi intitulat *Tarifu-imil-musiki alla veţki mahsus*. Manuscrisul mai conţine şi *un tratat al musicei turceşti* şi o *descriere a metodului notaţiunii inventate de Cantemir*.

Manuscrisul are 262 file, bine păstrat, cu diferite desene de *instrumente musicale orientale*.

Intr'un capitol special din acest manuscris, cuprinzând 12 pagini, se găsesc regulele şi notele inventate de Cantemir, pentru Turci, cu cari ei să-şi poată nota cântecele lor.

Pentru notarea sunetelor musicale, Cantemir întrebuinţează în total 33 litere, cari reprezintă semi-tonuri şi sferturi de ton din două game cromatice. Din cauza subdivizării tonurilor în sferturi de ton, notaţiunea liniară a musicei turceşti întrebuinţează jumătate de diez ♯ şi triplu diez ♯♯.

De remarcat în cele două pagini de musică turcească, reproduse în analele academiei, că sub semnele musicale se găsesc cifreie: 1, 2, 3 şi 4, aceasta înseamnă că: 1 = d, 2 = d 3= d., şi 4 = o.

Dacă tempo de la'nceput indică o mişcare repede, atunci cifreie înjumătăţesc valorile notelor.

Un alt manuscris se găseşte în biblioteca naţională din Paris, scris în limba franceză, în care se vorbeşte de D. Cantemir, în care vorbindu-se de auzul şi simţul musical al orientalilor, se zice: Ea nu va putea să le placă şi vor fi tot aşa de nesimţitori ca şi stâncile la accentele armonioase ale lui *Lulli* şi ale lu *Tartini*, pe când ei se entuziasmează la cântarea unei arii a *faimosului Cantemir*.

In teoria sa de musică, turcească, Cantemir, imparte gama turcească în 10 moduri: Sultani-Neva, Pendjughiah, Sultani-Arak, Puseţik-Aşiran, Isfahan, Seghiah, Nişaburek, Usak — cu glasul 1 din psaltichie, Rast — cu gama majoră şi Nihavend — cu gama min. arm. Măsura în acest fel de musică se execută, lovind cu mâna dreaptă pe genunchiul drept, pentru timpul forte (Dium) şi cu mâna stângă pe genunchiul stâng, pentru timpul slab (Tek)

Din împărţirea variată a timpurilor rezultă măsuri de:

$\frac{14}{8}$, $\frac{16}{4}$, $\frac{28}{4}$, $\frac{88}{4}$, $\frac{10}{8}$, $\frac{6}{4}$ şi $\frac{28}{2}$

Şi acum, reflectând asupra operii musicale a lui D. Cantemir, constaăm că ţinând seamă de starea rudimentară a culturii româneşti din timpul lui Cantemir, adică între anii 1673 şi 1723, ne dăm seama cât folos ar fi adus neamului său, dacă vitregia vremii nu l'ar fi îndepărtat de ţară şi dacă, talentul său musical, l'ar fi utilizat, cu aceiaşi râvnă şi cu acelaş dor de muncă, în ţara sa şi pentru neamul său.

Prof. Mih. G. Posluşnicu.

Atelierele soc. ADEVERUL Str. Sărindar 9—11.

PERIODICE